

ग्रेट फल्स उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण¹

भूमक पोखेल

अध्यापक, नेपाली विभाग, कोसी सेन्ट जेम्स कलेज, इटहरी

इमेल: pokhreljhamak112@gmail.com

लेखसार

प्रस्तुत अनुसन्धानात्मक लेख कृष्ण धरावासीद्वारा लिखित ग्रेट फल्स उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणको अध्ययनमा केन्द्रित छ। यो अध्ययन उपन्यासमा के कस्ता अङ्ग्रेजी कोडहरूको मिश्रण गरिएको छ र त्यस्तो कोड मिश्रण किन गरिएको हो भन्ने समस्यामा केन्द्रित छ। यी समस्या समाधानका लागि भाषा तत्त्वका आधारमा कोड मिश्रणको अवस्था केलाउने र कोड मिश्रणको प्रयोजनको विश्लेषण गर्ने मुख्य उद्देश्य राखी यो अनुसन्धान गरिएको छ। यस उपन्यासमा भएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणलाई भाषा तत्त्वका शब्द, पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य, अनुच्छेद र सङ्कथनका तहमा विश्लेषण गरिएको छ। यस लेखको प्राथमिक स्रोतसामग्रीका रूपमा ग्रेट फल्स उपन्यास र सैद्धान्तिक आधार निर्माणका लागि पुस्तकालयबाट द्वितीयक स्रोतसामग्री लिइएको छ। सत्र अध्यायमा विभक्त यो उपन्यासमा अध्याय एक, दुई र तीनमा अधिक अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ। विश्व समाज बहुभाषिक समुदायमा विकसित हुँदै गएको परिप्रेक्ष्यमा कोड मिश्रणले भाषिक सौन्दर्यमा विशेष भूमिका खेल्ने गर्दछ। पाश्चात्य साहित्यको प्रभाव र अङ्ग्रेजी भाषाको मोहले दिनदिनै नेपाली समाजका पाठकहरू अङ्ग्रेजी शब्द प्रयोगतिर आकर्षित भएका कारणले लेखकहरूले समय सापेक्ष अङ्ग्रेजी भाषाका कोडहरूको प्रयोग गर्दै कृतिहरू रचना गर्ने गरेको देखिन्छ। बहुभाषिक समाज र त्यसमा रहेका पाठकको समय सापेक्ष मनोविज्ञानलाई आत्मसात् गर्दै ग्रेट फल्स उपन्यासमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण गरिएको देखिन्छ।

शब्दकुञ्जी: कोड, बहुभाषिक समुदाय, भाषिक तत्त्व

परिचय

ग्रेट फल्स उपन्यासका रचयिता कृष्ण धरावासी हुन्। उनको यो उपन्यास २०७२ सालमा प्रकाशित भएको हो। संसारभरिका मानिसले अमेरिकालाई ग्रेट देख्छन्। जीवनमा एकपटक सबैले त्यहाँ पुग्ने रहर साँचेका हुन्छन्। अनेक दुःख र लाखौं खर्च गरेर वैधानिक वा अवैधानिक मार्गबाट अमेरिका पुग्छन्। प्रायः सबैले सुरुमा नयाँ ठाउँ हेरेर अनि घुमेर फर्कने सोचेका हुन्छन्। जब उनीहरू अमेरिका पुग्छन् थाहै नपाई विस्तारै त्यहीं पस्ते, फस्ते जान्छन्। आफ्नो देश फर्किन्छु भन्न कहिल्यै छोड्दैनन्, तर उनीहरू कहिल्यै फर्किन सक्तैनन्। यस्तो किन हुन्छ भन्ने कुराको वास्तविक चर्चा यस उपन्यासमा गरिएको छ।

लेखकको मतमा जब मानिस त्यस देशमा पुग्छ र फस्छ त्यो फसाइ नै 'ग्रेट' हो। आफू अमेरिका घुम्न गएको बेला अमेरिकाको एक पर्यटकीय स्थल ग्रेट फल्स (पोटोमेक नदी एकै ठाउँबाट छँगो भएर खसेको स्थान) भ्रमण गरेपछि लेखकले घरमा आएर सो ठाउँको चर्चा गरेपश्चात् छोर्रो अपूर्वको सल्लाहअनुरूप उपन्यासको नाम ग्रेट फल्स राखिएको स्वयम् लेखकले चर्चा गरेका छन्। उनको यो उपन्यास अमेरिकी नेपाली समाजको अवस्था र भाषामा केन्द्रित छ। अमेरिकी नेपाली समाजमा नेपालीहरूले नेपाली भाषाको प्रयोग गर्दा अत्यधिक रूपमा अङ्ग्रेजी भाषिक शब्दहरूको मिश्रण हुने गरेको पाइन्छ।

¹ Submitted on 2023 June 24

Peer Reviewed on 2023 July 15

Accepted on 2023 July 29

नेपाली भाषामा प्रचलित 'कोड' शब्द अङ्ग्रेजी भाषाबाट आएको हो; जसको अर्थ नेपालीमा सङ्केत भन्ने हुन्छ। प्रयोगात्मक नेपाली शब्दकोशले कोडको अर्थ "प्रायः गोप्य सूचनालाई प्रस्तुत गर्न तथा अभिलेख राख्नका लागि प्रयोग हुने सङ्केत (शब्द, अक्षर, चिह्न, अङ्क आदि)" भनेर उल्लेख गरेको छ (अधिकारी र भट्टराई, २०७१, पृ. २८०)। कोड सूचना सम्प्रेषण गर्ने सबैभन्दा प्रभावकारी साङ्केतिक माध्यम हो। कोड भाषाको एक व्यवस्था हो; जुन दुई वा दुईभन्दा बढी पक्षका बिच आपसमा कुराकानी गर्दा हुन्छ। भाषाका क्षेत्रीय भाषिका, सामाजिक भाषिका, स्त्रीय भेद, सामाजिक भेद, शैली र रजिस्टार यी सबै सम्बद्ध भाषाका कोड हुन् (घिमिरे, २०६४)। यसरी भाषाका विविध भेदमा कोडको प्रयोग हुने गर्दछ। सङ्केत, वर्ण अथवा शब्दका माध्यमबाट सन्देशहरूलाई गोप्य वा सङ्क्षिप्त रूपमा आदान-प्रदान गर्ने निश्चित यादृच्छिक अर्थयुक्त प्रणालीलाई कोड भनिन्छ (भण्डारी र पौड्याल, २०७२)। मानवले आफ्ना मनका भावनाहरूलाई सम्प्रेषण गर्नको लागि कुनै खास इसारा, चेष्टा, कटाक्ष, हाउभाउ जस्ता सङ्केतहरू पनि कोडका रूपमा आउने गर्दछन्। यी परिभाषाका आधारमा विचार सम्प्रेषण कार्यलाई मद्दत गर्ने भाषिक तथा अभाषिक सङ्केतहरूलाई कोड मान्न सकिन्छ।

भाषा एक सङ्केत प्रणाली हो। हरेक भाषाका आआफ्नै सङ्केत व्यवस्था हुन्छन्। खास भाषिक व्यवस्थामा जे बोलिन्छ त्यही सुनिन्छ, जे सुनिन्छ त्यही लेखिन्छ, र जे लेखिन्छ त्यही पढिन्छ। उक्त सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइका लागि प्रयुक्त सङ्केत व्यवस्था नै कोड हो। व्यक्ति भाषा, भाषाद्वैत, पिजिन, र क्रिओल जस्ता प्रमुख भाषिक भेदहरूमा पनि कोड समावेश हुने गर्दछन्। कोड सामान्यतः कुनै पनि वक्ताले प्रयोग गर्ने भाषा, भाषिक भिन्नता, भाषिका, शैली र रजिस्टारका सङ्घामा प्रयोग हुन्छ। अतः भाषिक रूपमा विचार विनिमय गर्दा आउने सङ्केत व्यवस्था नै कोड हो।

यो लेख ग्रेट फल्स उपन्यासमा के कस्ता कोडहरूको मिश्रण गरिएको छ, र किन यस्तो कोड मिश्रण गरिएको हो भन्ने समस्यामा केन्द्रित छ। यी

समस्या समाधानका लागि भाषा तत्त्वका आधारमा कोड मिश्रणको अवस्था केलाउने र कोड मिश्रणको प्रयोजनको विश्लेषण गर्ने मुख्य उद्देश्य राखी यो अध्ययन गरिएको छ।

अध्ययन विधि

प्रस्तुत अध्ययन साहित्यिक र गुणात्मक भएकाले समस्याको समाधानका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीको सङ्कलन पुस्तकालयीय आधारमा गरिएको छ। यस अध्ययनमा सोद्देश्य नमुना छनोटका आधारमा कृष्ण धरावासीको ग्रेट फल्स उपन्यासलाई विश्लेष्य सामग्रीको रूपमा सङ्कलन गरिएको छ। त्यस्तै कोड मिश्रणसँग सम्बन्धित पुस्तक, शोधग्रन्थ, पत्रपत्रिका लेखजस्ता सामग्री पुस्तकालयीय अध्ययनका आधारमा नै सङ्कलन गरिएको छ। अध्ययनमा उठाइएका समस्यासँग सम्बद्ध सामग्रीको विश्लेषणका लागि भाषाविज्ञानान्तर्गत कोडमिश्रणका मूल स्थापनालाई प्रमुख आधार बनाइएको छ।

ग्रेट फल्स उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण शीर्षकमा तयार पारिएको यो लेख गुणात्मक अध्ययन हो। सामग्री सङ्कलनको लागि प्राथमिक स्रोतको रूपमा धरावासीको ग्रेट फल्स उपन्यासलाई र भाषा तत्त्वको विश्लेषणका लागि पुस्तकालयबाट द्वितीयक स्रोत सामग्रीमा शोध पत्र र अनुसन्धानात्मक लेखहरूलाई प्रयोग गरिएको छ। अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रणलाई भाषातत्त्वका शब्द, पद, पदावली, वाक्य, अनुच्छेद र सङ्कथनका तहसम्म छुट्टाछुट्टै रूपमा व्याख्या विश्लेषण गरिएको छ।

सैद्धान्तिक आधार

कुनै व्यक्तिले आफ्ना विचार सम्प्रेषण गर्न मुख्य रूपमा एक भाषिक कोडको प्रयोग गर्दछ। उसले सो भाषा प्रयोग गर्ने क्रममा अन्य भाषाका शब्दको मिसावट गर्दछ, भने यस्तो अवस्थालाई कोडमिश्रण भनिन्छ। अर्थात् कुनै व्यक्ति बोल्दा वा लेख्दा एउटा भाषाको शब्द वा वाक्यांश, उखान एवम् सूक्तिहरू अर्को भाषामा मिसाउँछ भने त्यसलाई कोडमिश्रण भनिन्छ (बन्धु, २०७३)।

वक्ताले एउटै सन्दर्भमा भाषिक अभिव्यक्ति गर्दा एकभन्दा बढी भाषिक भेद वा भाषाका कोडहरूको प्रयोग एउटै सङ्कथनमा गर्दछ भने त्यसलाई कोड मिश्रण भनिन्छ (भण्डारी र पौड्याल, २०७२) । यसरी सन्देश सम्प्रेषण गर्नको लागि दुई वा दुईभन्दा बढी भाषाको कोडहरू प्रयोग गर्नुलाई कोड मिश्रण भनिएको हो । कोड परिवर्तनको परिणामस्वरूप कोड मिश्रण उत्पन्न हुन्छ (अधिकारी, २०६७) । एउटा सन्दर्भमा प्रयोग भएको भाषिक सङ्कथनमा भिन्नभिन्न भाषिक भेद वा भिन्न भाषाका कोडको मिश्रण भएको स्थिति नै कोड मिश्रण हो । जस्तै: “एक्चु अल्ली पोलिटिकल पार्टीहरूले राष्ट्रको विकासका निम्ति आफ्नो पार्टी र कार्यकर्ताको विहेवियरमा चेन्ज गर्नुपर्छ तब मात्र राष्ट्रको डेभलपका निम्ति सहज इन्भारोमेन्ट बन्न जान्छ” (भण्डारी र पौड्याल, २०७२, पृ. ४७) । यो उदाहरणमा नेपाली वक्ताले बोल्दै गर्दा ‘एक्चुअल्ली,’ ‘पोलिटिकल,’ ‘पार्टी,’ ‘विहेवियर,’ ‘चेन्ज,’ ‘डेभलप,’ र ‘इन्भारोमेन्ट’ शब्दहरू अङ्ग्रेजी भाषाबाट जस्ताको त्यस्तै प्रयोग गरिएका छन् । त्यसैले यस वाक्यमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको पाइन्छ ।

द्विभाषिक वा बहुभाषिक समुदायमा कोड मिश्रण बढी भेटिन्छ (भण्डारी र पौड्याल, २०७२) । यसरी कोड मिश्रणको प्रकृति हेर्दा नेपाली भाषामा अङ्ग्रेजी, हिन्दी, फारसी, र उर्दू भाषाका तथा नेपाल भित्रकै थारु, भोजपुरी, तामाङ, राई, नेवार आदि भाषाका कोड मिश्रण अत्यधिक रूपमा पाउन सकिन्छ । खास सन्दर्भ वा विषय अनुसार एउटै सङ्कथनमा पनि एकभन्दा बढी भाषा वा भाषिक भेदको वैकल्पिक प्रयोगलाई कोड परिवर्तन भनिन्छ । कोड परिवर्तन एउटै भाषाका भाषिक भेदहरूका बिच पनि हुन सक्छ (अधिकारी, २०६७) । वक्ताहरूका बिचमा संवादका क्रममा एउटा वक्ताले एउटा भाषा र अर्को वक्ताले अर्को भाषाको प्रयोग गर्दा कोड परिवर्तन हुन्छ (भण्डारी र पौड्याल, २०७२) । कुनै दुई वक्ताका बिचमा आपसमा कुराकानी भइरहँदा भाषाको वैकल्पिक प्रयोगका रूपमा कोड परिवर्तन हुने गर्दछ । द्विभाषिक तथा बहुभाषिक वक्ताहरूको भाषिक अभिव्यक्तिमा कोड परिवर्तनको स्थिति भेटिन्छ; जस्तै: भोजपुरी भाषाका वक्ताहरूले भोजपुरी

भाषाको प्रयोग गर्दा गर्दै नेपाली भाषाको प्रयोग गर्नु तथा नेपाली भाषाको प्रयोग गर्दा गर्दै भोजपुरी भाषाको प्रयोग गर्नु नै कोड परिवर्तन हो (भण्डारी र पौड्याल, २०७२) । यसरी कोड परिवर्तन एउटा भाषाको विकल्पका रूपमा प्रयोग भई एक आपसमा भाषिक सम्प्रेषणमा हुने देखिन्छ ।

आचार्य र गौतम (२०६३)द्वारा कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणको चर्चा गरिएको छ । कोड परिवर्तनका कारण उल्लेख गर्दै परिस्थितिजन्य, अभावजन्य र संवादात्मक गरी कोडका परिवर्तनका तीन प्रकारहरूको समेत उल्लेख गरिएको छ । घिमिरे (२०६४)ले कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणको चर्चा गरेका छन् । यस पुस्तकमा सामाजिक सन्दर्भ र भाषिक कोड, विस्तारित र सीमित कोड, कोडको परिचय र कोड छनोट, कोड परिवर्तन, कोड मिश्रण, र पिजिन र क्रिओल भाषाको व्यापक चर्चा गरिएको छ । आचार्य र गौतम (२०६६)ले कोड चयन, कोड परिवर्तन तथा कोड मिश्रणको सैद्धान्तिक चर्चा गरेका छन् । यस पुस्तकमा कोड चयन, कोड परिवर्तन तथा कोड मिश्रणको परिचय तथा कोड परिवर्तनका कारणहरूको उल्लेख गरिएको छ । भाषिक अभिव्यक्ति गर्दा वक्ताले एकभन्दा बढी भाषिक भेद वा भाषाका कोडहरू मिसाएर प्रयोग गर्छ भने त्यसलाई कोड मिश्रण भनिन्छ भनी उल्लेख गर्दै अधिकारी (२०६७)ले कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणको सैद्धान्तिक चर्चा गरेका छन् । यस पुस्तकमा कोड मिश्रण र कोड परिवर्तनको परिचय, प्रवृत्ति, र कोड परिवर्तनका कारणहरू उल्लेख गरिएको छ । कोड परिवर्तनको परिणाम स्वरूप कोड मिश्रणको स्थिति पनि देखापर्ने कुराको पनि उल्लेख गरिएको छ । कोड मिश्रण बहुभाषिक र एकभाषिक सबै वक्ताहरूमा पाइने चर्चा गर्दै प्रायः शिक्षितहरूको अभिव्यक्तिमा उक्त किसिमको कोड मिश्रण बढी मात्रामा भेटिने समेत उल्लेख गरिएको छ ।

थापा (२०६९)ले कोड परिवर्तन, कोड मिश्रण र रूप मिश्रण सम्बन्धी अवधारणाको चर्चा गरेका छन् । शब्दका तहदेखि अनुच्छेद तहसम्म कोड मिश्रण हुने कुराको समेत चर्चा गरिएको छ । कोड परिवर्तन हुँदै जाँदा कोड मिश्रणको स्थिति देखा पर्छ । कोड परिवर्तन, कोड मिश्रण र रूप मिश्रण प्रक्रिया

एउटै जस्तो देखिए पनि यिनमा सूक्ष्म भिन्नता रहेको उल्लेख गरिएको छ । कोड मिश्रण द्विभाषिक वा बहुभाषिक समुदायमा बढी प्रयोग हुने उल्लेख गरिएको छ । गौतम र चौलागाईं (२०६७)ले कोड चयन, कोड परिवर्तन, कोड परिवर्तनका अवस्था, कोड परिवर्तका कारण, र कोड मिश्रणको विस्तृत रूपमा चर्चा गरेका छन् । यस पुस्तकमा कोड परिवर्तन हुँदै जाँदा अन्ततः कोड मिश्रणको स्थिति देखा पर्छ, र त्यसैले कोड मिश्रणलाई कोड परिवर्तनकै परिणामको स्वरूप भएको भनी उल्लेख गरिएको छ । साथै कोड मिश्रण द्विभाषिक तथा बहुभाषिक समाजमा हुने चर्चा गरिएको छ । कोड मिश्रण भाषा तत्त्वका शब्द, पदावली, उपवाक्य, वाक्य अनुच्छेद आदि एकाइमा देखिने कुराको व्यापक र विस्तृत चर्चा गरिएको छ ।

भण्डारी र पौड्याल (२०७२)ले पनि कोड परिवर्तन र कोड मिश्रणको चर्चा गरेका छन् । यस पुस्तकमा कोड परिवर्तको कारण, कोड परिवर्तनको अवस्था, र कोड मिश्रणको व्यापक चर्चा गरिएको छ । शब्दका तहदेखि अनुच्छेदको तहसम्म हुने कोड मिश्रणको उल्लेख गर्दै द्विभाषिक तथा बहुभाषिक समुदायमा कोड मिश्रण बढी प्रचलनमा रहेको चर्चा गरिएको छ । उल्लिखित पुस्तकहरूको पूर्वअध्ययनले

शब्द/पदका तहमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण

तालिका १

शब्द/पदका तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण

अफिस	ना.
अस्पताल	ना.
इमेल	ना.
एयरपोर्ट	ना.
कम्प्युटर	ना.
कलेज	ना.
काउन्टर	ना.
कार्ड	ना.
गुड	वि.
गेट	ना.
टिकट	ना.

प्रस्तुत लेखलाई सैद्धान्तिक स्वरूप दिन सहयोग गरेको छ ।

विश्लेषण

प्रत्येक भाषाको आफ्नो निश्चित संरचना हुन्छ । जब एक भाषिक संरचनामा अर्को भाषाका शब्द मिसिन्छन् तब संरचनामा पनि परिवर्तन देखिन थाल्छ । रूप, शब्द, पदावली र वाक्यका तहमा हुने यस्तो कोड मिश्रण नेपाली भाषाको प्रयोगमा पनि प्रशस्त मात्रामा देखिन्छ । नेपाली भाषा बोल्ने वा लेख्ने क्रममा नेपालीकै भाषिका वा नेपालभित्र र बाहिर बोलिने अनेकन भाषाका शब्दको मिश्रण हुने गरेको देखिन्छ । प्रस्तुत अध्ययनमा भने कोड मिश्रण गरिएको उपन्यासमा भएको अङ्ग्रेजी भाषाको कोड मिश्रणको विश्लेषण गरिएको छ । यस ग्रेट फल्स उपन्यासभित्र पाइएका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूका तथ्यहरूलाई भाषाका विभिन्न तहका आधारमा प्रस्तुत गरी त्यसरी कोड मिश्रण हुनुका कारणहरूको व्याख्या तथा विश्लेषण गरिएको छ ।

भाषा तत्त्वका आधारमा कोड मिश्रणको अवस्था

उपन्यासका अध्याय एक, दुई र तीनमा प्रयोग गरिएका शब्द/पद, पदावली, उपवाक्य र वाक्यका तहमा रहेका अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरूलाई शब्दवर्ग छुट्याएर तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

टिटी	ना.
टर्मिनल	ना.
टुल	ना.
ट्याक्सी	ना.
ट्रेन	ना.
ट्रयाक	ना.
डलर	ना.
डिभोर्स	ना.
ड्राइभर	ना.
नर्स	ना.
पुलिस	ना.

प्रिन्ट	क्रि.
प्रोजेक्टर	ना.
प्लास्टिक	ना.
प्लेटफर्म	ना.
प्लेन	ना.
फिल्म	ना.
फेसबुक	ना.
फोन	ना.
फ्लाइट	ना.
बजेट	ना.
बुद्धिष्ट	वि.
बेन्च	ना.
भाइवर	ना.
माइन्ड	ना.
मिनट	ना.
मेल	ना.
मेट्रो	ना.
मोबाइल	ना.
मोड	वि.
म्याप	ना.
युनिभर्सिटी	ना.
लोगो	ना.
सिट	ना.
सिडी	ना.
स्टेसन	ना.
होटल	ना.
अस्कोट	ना.
अलजेब्रा	ना.
एएनए	ना.
एक्जिट	क्रि.
कफी	ना.
कार	ना.
क्यामेरा	ना.
क्याम्प	ना.
क्याम्पस	ना.
ट्याग	ना.
डाइबिटिज	ना.
डायल	क्रि.
डिप्रेसन	ना.

डिम्पल	ना.
डिस्टर्व	क्रि.
ड्राइभिड	क्रि.
नन भेज	वि.
पार्किङ	क्रि.
पार्क	ना.
पावर	वि.
पोर्क	ना.
पोज	ना.
प्राइमरी	वि.
प्रोग्राम	ना.
प्याकेट	ना.
प्लिज	क्रि.वि.
प्लेट	ना.
फ्रेस	वि.
फ्यान	ना.
बड्कर	ना.
ब्याग	ना.
ब्यानर	ना.
भेज	वि.
भ्यान	ना.
रिड	क्रि.
रिडर	ना.
लाइसेन्स	ना.
लाउड	वि.
लिफ्ट	ना.
लबी	ना.
साइकल	ना.
साइज	ना.
साउन्ड	ना.
सरी	वि.
स्कुल	ना.
स्टाटस	ना.
स्टेरिड	ना.
स्टोर	ना.
स्न्याक्स	ना.
स्वेटर	ना.
त्पफ	वि.
अड्कल	ना.

इन्टरनेट	ना.
इलेक्ट्रॉनिक	वि.
एसएमएस	ना.
चेक	क्रि.
च्याट	क्रि.
ट्रान्जिट	ना.
ड्युटी	ना.
डिप्रेसिव	वि.
डि.भी.	ना.
म्याडम	ना.
पिएचडी	ना.
बाइ	ना.
विजी	वि.
युट्युव	ना.
विकेन्ड	ना.
सेमिनार	ना.
स्टेटमन्ट	ना.
हलिउड	ना.
हन्टिङ्टन	ना.

शब्द/पदका तहमा जम्मा ११९ ओटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् । जसमा शब्दवर्गका आधारमा सबैभन्दा बढी नामहरू ९५ ओटा, विशेषण शब्दहरू १४ ओटा, क्रिया शब्दहरू ९ ओटा, र क्रियाविशेषण शब्दहरू १ अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् ।

पदावलीका तहमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण

तालिका २

पदावलीका तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण

गर्ल फ्रेंड	ना. प.
गुड फ्राइडे	वि. प.
ग्यास स्टेसन	ना. प.
टिन एज	वि. प.
फिल्म द लाइक अफ पाइ	ना. प.
फोन नम्बर	ना. प.
बाथ रुम	ना. प.

बेस क्याम्प	ना. प.
बोर्डिङ पास	ना. प.
ब्लड क्यान्सर	ना. प.
ब्लाक लेबल ग्लास	वि. प.
मुड अफ	वि. प.
रेस्टुरा बुँक	ना. प.
लग आउट	क्रि. प.
स्टेफिन कमेनस्की	ना. प.
गो ब्याक	क्रि. प.
ट्याक्सी ड्राइभर	ना. प.
ट्राक बोर्ड	ना. प.
पुलिस बुथ	ना. प.
बर्ड कलेज	ना. प.
माउन्ट एभरेष्ट	ना. प.
मिटिङ कार्ड	ना. प.
मेट्रो ट्रेन	ना. प.
मेट्रो स्टेसन	ना. प.
सिनियर नर्स	ना. प.
अनरिड म्यासेज	वि. प.
गार्डन अफ द गड्स	ना. प.
ग्लास जुस	ना. प.
जङ्क फुड	वि. प.
ट्युसन सेन्टर	ना. प.
डिनर प्रोग्राम	ना. प.
पार्ट टाइम	वि. प.
प्राइभेट कलेज	ना. प.
प्राइभेट क्याम्पस	ना. प.
बाथ रुम	ना. प.
ब्रेक फास्ट	ना. प.
ब्लाक टी	वि. प.
भाइवर एड	ना. प.
मिडियम साइज	वि. प.
मोबाइल अफ	वि. प.
म्यासेज बक्स	ना. प.
रोयल गर्ज	वि. प.
सिमिफ्रड स्कुल	ना. प.
हेभी ब्रेक फास्ट	वि. प.

पदावलीका तहमा जम्मा ४८ ओटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् । जसमा शब्दवर्गका आधारमा हेर्दा सबैभन्दा बढी नाम पदावली ३२ ओटा, विशेषण पदावली १२ ओटा, र क्रिया पदावली ४ ओटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् ।

वाक्यका तहमा प्रयुक्त अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण

वाक्यका तहमा चार ओटा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू मिश्रण भएका छन् ।

- आर यु कृष्ण ? (सरल वाक्य)
- इट्स स्योर । (सरल वाक्य)
- थ्याङ्क यु । (सरल वाक्य)
- गुड मर्निङ । (सरल वाक्य)

वाक्य संरचनाको आधारमा सरल वाक्यको मिश्रण भएको पाइन्छ ।

भाषाका विभिन्न तहमा कोड मिश्रणको अवस्था

यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषिक कोडहरू भाषाका विभिन्न तहमा मिश्रण भएको पाइन्छ ।

शब्द/पदका तहमा कोड मिश्रण

रूपभन्दा माथिल्लो र पदावलीभन्दा तल्लो एकाइलाई पद भनिन्छ (न्यौपाने र अन्य, २०६७) । यो भाषिक अभिव्यक्तिको केन्द्रीय भूमिकामा भएको सार्थक एकाइ हो । सामान्यतया शब्द र पदलाई पर्यायका रूपमा प्रयोग गरिए पनि यी दुईमा पर्याप्त मात्रामा भिन्नता पाउन सकिन्छ । शब्द भाषाको कच्चा पदार्थ हो । यो परिपक्व भएपछि पद बन्दछ । भाषिक तत्त्वमा सबैभन्दा बढी कोड मिश्रण शब्द/पदको तहमा नै हुने गर्दछ । “हाम्रो कलेजमा एक जना प्रोफेसर आएका थिए इन्डियाबाट” (धरावासी, २०७२, पृ. २१) । यो उदाहरणमा ‘कलेज,’ ‘प्रोफेसर,’ ‘इन्डिया’ शब्द अङ्ग्रेजी भाषाबाट जस्ताको त्यस्तै प्रयोग भई शब्द/पदको तहमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको छ ।

पदावलीका तहमा कोड मिश्रण

पदभन्दा ठुलो र उपवाक्य भन्दा सानो एकाइलाई पदावली भनिन्छ (न्यौपाने र अन्य, २०६७) । शब्द वा पदको योगबाट पदावलीको निर्माण हुन्छ

। पदावलीमा एउटा मुख्य र अरु आश्रित पदहरू रहेका हुन्छन् । पदावलीको तहमा हुने कोड मिश्रणलाई यसरी देखाउन सकिन्छ । “त्रिचन्द्र कलेजको स्थायी जागिर प्राइभेट क्याम्पसहरूमा पार्ट टाइम बाहेक पनि उसले ट्युसन सेन्टर पनि खोलेको थियो रे” (धरावासी, २०७२, पृ. ७५) । यो उदाहरणमा ‘प्राइभेट क्याम्पस’, ‘पार्ट टाइम’, र ‘ट्युसन सेन्टर’ शब्द अङ्ग्रेजी भाषाबाट जस्ताको त्यस्तै प्रयोग भई पदावलीको तहमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको छ ।

उपवाक्यका तहमा कोड मिश्रण

पदावलीभन्दा माथिल्लो र वाक्यभन्दा तल्लो भाषिक एकाइलाई उपवाक्य भनिन्छ (न्यौपाने र अन्य, २०६७) । उपवाक्य भित्र एउटा उद्देश्य र एउटा विधेय अनिवार्य रूपमा रहन्छन् । उपवाक्यको तहमा हुने कोड मिश्रणको नमुना हो: “भन्छन्-युएसए भनेको यु स्टार्ट अगेन’ हो” (धरावासी, २०७२, पृ. २०३) । यो उदाहरणमा ‘यु स्टार्ट अगेन’ अङ्ग्रेजी भाषाबाट जस्ताको त्यस्तै प्रयोग भई उपवाक्यको तहमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको छ ।

वाक्यका तहमा कोड मिश्रण

उपवाक्यभन्दा माथिल्लो र सङ्कथनभन्दा तल्लो भाषिक एकाइलाई वाक्य भनिन्छ (न्यौपाने र अन्य, २०६७) । वाक्यमा अनिवार्य तत्त्वका रूपमा उद्देश्य, कर्म, पूरक र क्रिया रहन्छन् भने ऐच्छिक तत्त्वका रूपमा क्रिया विशेषण रहन्छन् । वाक्यको तहमा भएको कोड मिश्रणलाई यसरी देखाउन सकिन्छ: “आर यु कृष्ण ?” (धरावासी, २०७२, पृ. १४) । यो उदाहरणमा “आर यु कृष्ण ?” अङ्ग्रेजी भाषाबाट जस्ताको त्यस्तै प्रयोग भई वाक्यको तहमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको छ ।

अनुच्छेद/सङ्कथनका तहमा कोड मिश्रण

वाक्यभन्दा माथिल्लो भाषिक एकाइलाई सङ्कथन भनिन्छ (न्यौपाने र अन्य, २०६७) । वाक्य भन्दा ठुलो र सङ्कथन भन्दा सानो एकाइलाई अनुच्छेद भनिन्छ । वाक्यको समूहबाट निर्मित सिङ्गो अभिव्यक्तिलाई अनुच्छेद भनिन्छ । अनुच्छेद तहमा हुने कोड मिश्रणलाई यसरी देखाउन सकिन्छ : “त्यो काउन्टर वालाले कम्प्युटरमा हेरेर मलाई सोधेको त थियो टिकट रिजर्व बारे तर मैले नै छैन भने” (

धरावासी, २०७२, पृ. १५)। यो उदाहरणमा 'काउन्टर वालाले कम्प्युटरमा हेरेर मलाई सोधेको त थियो टिकट रिजर्व बारे तर मैले नै छैन भने' नेपाली भाषिक सङ्कथनमा अङ्ग्रेजी भाषाबाट जस्ताको त्यस्तै प्रयोग भई रूपदेखि वाक्यसम्मका सबै एकाइहरू आएकाले सङ्कथन/अनुच्छेदको तहमा अङ्ग्रेजी कोड मिश्रण भएको छ।

निष्कर्ष

विश्व समाज बहुभाषिक समाजमा विकसित हुँदै अगाडि बढिरहेको परिप्रेक्ष्यमा अङ्ग्रेजी भाषा सबैको प्रिय बन्दै गएकोले र साहित्यमा भाषिक सौन्दर्य कायम गर्न यस उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषाको कोड मिश्रण भएको पाउन सकिन्छ। अङ्ग्रेजी भाषा सिक्न चाहने नेपाली मातृभाषी र नेपाली भाषा सिक्न चाहने अङ्ग्रेजी मातृभाषी दुवै

भाषाका पाठकलाई समेट्नका लागि ग्रेट फल्स उपन्यासमा अङ्ग्रेजी भाषाको कोड मिश्रण गरिएको देखिन्छ। उपन्यासमा भाषात्वका शब्द, पद, पदावली, उपवाक्य, वाक्य, अनुच्छेद, र सङ्कथनका तहसम्म कोड मिश्रण भएको पाइन्छ। सत्र अध्यायमा विभक्त यो उपन्यासमा अध्याय एक, दुई, र तीनमा अधिक अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ भने अन्य अध्यायमा न्यून अङ्ग्रेजी भाषिक कोड मिश्रण भएको पाइन्छ। भाषा तत्त्वका आधारमा क्रमशः सबैभन्दा बढी नाम, विशेषण, क्रिया, र क्रियाविशेषण शब्दहरूको मिश्रण भएको पाइन्छ भने पदावलीका तहमा क्रमशः नाम पदावली, विशेषण पदावली र क्रिया पदावलीको मिश्रण भएको छ। त्यसै गरी वाक्यका तहमा सरल वाक्यको मिश्रण भएको पाइन्छ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

- अधिकारी, हे. (२०६७). *सामाजिक र प्रायोगिक भाषाविज्ञान* (पाँचौँ संस्क.). रत्न पुस्तक भण्डार।
- अधिकारी, हे., र भट्टराई, ब. वि. (२०७१). *प्रयोगात्मक नेपाली शब्दकोश*. विद्यार्थी प्रकाशन।
- आचार्य, मा., र गौतम, रा. (२०६६). *सामाजिक भाषाविज्ञान तथा मनोभाषाविज्ञान* (दो.सं.). दीक्षान्त प्रकाशन।
- गौतम, दे., र चौलागाईं, प्रे. (२०६७). *भाषा विज्ञान*. पाठ्यसामग्री पसल।
- घिमिरे, वा. (२०६५). *सामाजिक भाषा विज्ञान*. वाङ्मय प्रकाशन तथा अनुसन्धान केन्द्र।
- थापा, दि. (२०६९). *सामाजिक तथा मनोभाषाविज्ञान*. काष्ठमाण्डभ पुस्तक घर।
- धरावासी, कृ. (२०७२). *ग्रेट फल्स*. पैरवी बुक हाउस।
- न्यौपाने, टं., भण्डारी, पा., न्यौपाने, दी., र घिमिरे, तु. (२०६७). *सामान्य भाषाविज्ञान*. सनलाइट पब्लिकेसन।
- बन्धु, चु. (२०७३). *भाषाविज्ञान* (नवौँ संस्क.). साभ्ना प्रकाशन।
- भण्डारी, पा., र पौड्याल, सा. (२०७२). *सामाजिक भाषा विज्ञान र मनोविज्ञान* (चौथो संस्क.). विद्यार्थी पुस्तक भण्डार।